

1. Noodzakelijkheid van het creëren van een gemeenschappelijk kader:

Het is noodzakelijk een gemeenschappelijk referentiekader, een gemeenschappelijke en verstaanbare taal, te creëren in verband met “verontrusting, verontrustende situaties, maatschappelijke noodzaak” tussen de verschillende betrokken partijen: cliënten, hulpverleners, diensten, verwijzers, academici, ...”

Uit werkmap maatschappelijke noodzaak IJH:

Doelstellingen:

- Gedeelde verantwoordelijkheid van alle relevante actoren om maatschappelijke noodzaak te expliciteren en te verduidelijken (p 219)
- Intersectoraal hanteerbaar referentiekader (p 219)
- Meer transparante en intersectoraal gedragen kijk op verontrustende situaties (p 219)

“Begripsverwarring in het werkveld en bij cliënten aangaande de invulling en het gebruik van de concepten maatschappelijke noodzaak, verontrusting en verontrustende situaties (p 219). De regio’s IJH stellen vast dat de inhoud van de expliciete opdracht in verontrustende situaties niet altijd even duidelijk is. In de sector BJB blijkt er sprake te zijn van een verschillende praktijk naar gelang de regio (p 222).”

“Er zijn tussen hulpverleners en tussen sectoren evenwel verschillende interpretaties over wat niet meer maatschappelijk aanvaardbaar is ... al snel komt men tot een Babylonische spraakverwarring door de verschillende referentiekaders van waaruit vanuit de verschillende sectoren gekeken wordt naar maatschappelijke noodzaak. Daarnaast is er het gegeven dat het omgaan met verontrustende situaties mensenwerk blijft en beïnvloed wordt door de visie en cultuur binnen de voorziening, en cultuur binnen de voorziening/dienst, de achtergrond van de hulpverlening en ... expliciete aandacht voor de wisselwerking tussen verschillende mogelijke visies of perspectieven op een (vermeende) verontrustende situatie. “ (p 225)

Netwerken (komen) tot een gezamenlijke visie en strategie in het omgaan met verontrustende situaties. (p 233)

Signs of Safety:

“In fact, one of the primary purposes of the signs of safety model is to offer a structure or framework that facilitates the integration of family and professional knowledge from intake to case closure.(p19-20)

Verantwoording uit hoofdstuk 1 (“Signs of safety Andrew Turnell, Steve Edwards):

“significant lack of professional concensus” (Giovannoni & Beccera 1979)... ivm kindermishandeling en verontrusting

“What is considered child abuse for the purpose of child protection policy and practice is much better characterized as a product of social negotiation between different values and beliefs, different social norms and professional knowledge and perspectives about children, child development and parenting. Far from being a medico-scientific reality, it is a phenomenon where moral reasoning and moral judgment are central” (Parton, Thorpe, Wattam 1997)

“There is a trench or fault line that runs down the center of the Child protection Field with thinkers, academics and bureaucrats standing on one side and workers on the other. Theory and practice are divorced from one another, and service recipients are often to be found at the bottom of the trench.” (Thomas 1995)

“Undertake the difficult task of working toward the development of a common language. What do the problem, syndrome and case status terms we use really mean? If we were to attempt to assign each an independent definition, how many would be found to be duplicative or trivial in meaning? How many are expressed in language that the public and clients can understand? What can we learn from listening to clients and the public about how they define troubling children and family behaviors?” (Thomas 1995)

2. Belang van de relatie hulpverlener – cliënt:

De kwaliteit van de relatie tussen hulpverlener en cliëntstelsel is een bepalende factor voor het succes van jeugdhulpverlening.

Uit werkmop maatschappelijke noodzaak (IJH):

Wat cliënten verwachten van hulpverleners: oprecht, aandacht voor de impact van het eigen gedrag en voorkomen op de cliënt, authenticiteit, inlevingsvermogen, luisterend oor, empathie, accepteert de cliënt in zijn eigenheid, heeft respect voor het tempo van de cliënt (p 230)

Bereikbaarheid verwijst naar de mate waarin de cliënt de hulpverlening als ondersteunend ervaart, is de hulp afgestemd op de vraag, de vaardigheden, de taal van de cliënt? (p 221)

Begrijpbaarheid verwijst naar de mate waarin cliënten zicht hebben op de wijze waarop men het probleem wil aanpakken (p 221)

Het is essentieel dat kinderen, jongeren en gezinnen “aansluiting” vinden bij hulpverleners ... dat ouders gerespecteerd worden in de hulpvraag die ze stellen. Dit veronderstelt in de eerste plaats het beluisteren van de vraag van ouders en kinderen. (p 231)

Signs of Safety:

The attitude of professionals is a crucial ingredient in the successful implementation of a partnership-aspiring approach to child protection. (p 29)

No matter what the theoretical model by which one human being attempts to be of help to another, the most potent and dynamic power for influence lies in the relationship” (Pulman 1972)

Approach the client with a genuine sense of respect and engagement (p20)

“Professional skills in influencing parents’ behavior and the degree of their personal warmth and ability to develop a relationship characterized by respect and caring, were key factors in turning around situations that were otherwise perceived as negative by both parents and professionals “(Mac Kinnon 1992)

“The interpersonal process between worker and parent is extremely important and is heavily influenced by the impressions conveyed by the worker to the parent. Conveyance of compassion, commitment and concern, along with respect, are regarded by parents as indicative of whether or not a worker can be trusted. This is facilitated by the skill of listening, careful use of self-disclosure, and by workers being non-judgmental in regard by the family and its needs.” (Mac Callum 1995)

“Service recipients have a very accurate perception of whether the worker has a genuine interest in their views...” (p 22)

3. gedwongen hulpverlening – coöperatieve hulpverleningsrelatie

Vanuit het interventierecht zal vrijwillige aanvaarde hulp of (af)gedwongen hulpverlening vaak de hefboom zijn om in een zo coöperatief mogelijke hulpverleningsrelatie te werken aan de veiligheid van de kinderen en de hulpvragen van het gezin.

Uit de werkmap maatschappelijke noodzaak (IJH):

Perspectief “recht op jeugdhulp” – perspectief “interventierecht”

Wat de positie van hulpverleners betreft, is het essentieel dat zij een mandaat verwerven van de (het) cliënt(system) door een open en vooral assertieve communicatie... de hulpverlener laat merken dat het er toe doet hoe het verder loopt in het gezin en houdt contact (aanklampende hulpverlening bij intrafamiliaal geweld). (p222)

Vrijwillig aanvaarde en onderhandelde hulpverlening heeft de voorkeur op gedwongen hulpverlening. (p 222)

Mogelijk kan dat zover gaan dat de overheid haar mandaat opneemt om in de dialoog tussen hulpverlener en cliënt tussen te komen. (p223)

In functie van rechtszekerheid is het essentieel dat de tussenkomst verantwoord wordt tegenover de (het) betrokken cliënt(system) (p223)

... in de eerste plaats in een constructieve dialoog met de cliënt of het cliëntsysteem (p 223)

In deze contexten is er sprake van een belangenconflict. Het is de taak van de hulpverlener om hier verbindend te werken, om taal te geven aan de verschillende standpunten om de meest gepaste hulp mogelijk te maken (p 227)

Recht op jeugdhulp en interventierecht zijn te begrijpen binnen een welbepaalde maatschappelijke context en de binnen deze context gangbare opvattingen over zowel individuele en maatschappelijke verantwoordelijkheid en over wat al dan niet maatschappelijk verontrustend geacht wordt. (p 224)

Het onderscheid tussen recht op jeugdhulp en interventierecht gaat uit van het besef van deze machtsverhouding en maakt aldus een onderscheid tussen “vrijwillige” hulpverlening, “vrijwillig aanvaarde” hulp, en (af)gedwongen hulpverlening. (p 224)

Cruciaal bij hulpverlening vanuit het interventierecht is de focus op een gezinsgerichte benadering waarbij men hulpverlening invult als een vorm van interactie tussen mensen waarbij de intentie van beide of meerdere partijen bijdraagt tot de verandering van het handelen. (p 224)

... wordt er vanuit de maatschappij een element van noodzakelijkheid aan toegevoegd. De situatie wordt er, aldus de ouders, sterker door geladen. (p 225)

Signs of Safety:

However, Child protection workers cannot abandon their legal authority, so the challenge is to exercise this authority in a manner that fosters cooperation between the professional and the family (p 20)

Partnership exists when both the statutory agency and the family cooperate and make efforts to achieve specific, mutually understood goals. Partnership cannot be categorized by an equitable distribution of power between family and agency. One demonstration of this is the fact that the agency will almost always begin the relationship and necessarily defines when it will conclude.(p 21)

Within the helping professions there is probably no environment that puts the objective of building cooperation to the test more than that of child protection casework. (p 33)

... Authority exercised in a skillful manner.

Child protection professionals cannot successfully build partnerships by trying to pretend they are in an equal relationship with service recipients. It is a simple fact that the child protection worker will always be the more powerful person in the relationship. They have the authority of the state behind them, they are able to remove the child and take other equally powerful courses of action. (p 35)

4. Volwaardig partnerschap, een participatieve basishouding

Een volwaardig partnerschap tussen cliënten en hulpverleners vergroot de effectiviteit van de hulpverlening.

Uit de werkmap maatschappelijke noodzaak (IJH)

Het erkennen van ouders als cliënt en als volwaardige partner in de jeugdhulp is uiteraard essentieel (p228).

Het belang van een participatieve basishouding: ouders verwachten van hulpverleners de professionele ‘moed’ om vanuit het belang van het kind, met hen de dialoog aan te gaan over verontrusting. Ook tijdens en na de interventie (bvb bij een uithuisplaatsing van het kind) vinden zij die dialoog belangrijk. Zij vragen ook aandacht voor ondersteuning van henzelf in moeilijke opvoedingssituaties en appelleren hulpverleners op het gegeven dat ook zij cliënten zijn in de jeugdhulp. Ook minderjarigen vragen aandacht voor een participatieve basishouding. Ze adviseren hulpverleners te werken vanuit ‘gezamenlijke’ doelstellingen in de hulpverlening. (p229)

De ideale hulpverlener vanuit cliëntperspectief ... is bereid om de cliënt in dialoog en volwaardig partnerschap te betrekken. (p229)

Ouders geven volgende adviezen: Beluister de hulpvraag van ouders. Erken ouders als deskundigen mbt hun eigen leefsituatie. (p229)

Vanuit het perspectief van de cliënt en de hulpverlener stappenplannen uitwerken die in deze context relevant zijn. (p 235)

Het erkennen van ouders als cliënt en als volwaardige partner in de jeugdhulp is dus essentieel (IVRK)... minderjarigen ... hebben in een hulpverleningscontext het recht om mee te bepalen wat in hun belang dient te gebeuren. (p236)

Signs of Safety

“This is a powerful reminder that we are most caring, loving, and respectful of clients when we ask questions and listen to their ideas on how to improve their lives, allowing them to decide what’s best for them. (voorwoord)”

“In this regard, paternalism doesn’t serve the child protection field well, since it escalates the pressures on professionals to get it right and widens the trench between service recipients and professionals”. (p 19)

“The only avenue towards lasting protection of children – except the extreme measure of permanently removing them from the home – depends on establishing a cooperative relationship between the parent(s) and case worker (John Weakland, Lynn Jordan, 1990)

“Not surprisingly, families found it difficult to trust anyone who had the power to take control of their life. A positive relationship was more likely to develop when parents understood that the worker’s focus was on the safety of the child(ren) in collaboration with the parents rather than safety for the child(ren) in opposition to the parents.” (p 22)

“The attitude of professionals is a crucial ingredient in the successful implementation of a partnership-aspiring approach to child protection.” (p 29)

“Consumer research in child protection repeatedly tells us that when clients feel they have been given a say in matters, and presented with options, they respond favorably (Brown 1996, Mac Kinnon 1992). Conversely, when they feel they are simply told what they must do, they become alienated from the process.” (p 46)

5. Gericht op competenties, sterktes

De hulpverlening aan kinderen, jongeren en hun gezinnen is effectiever als ze vertrekt vanuit de competenties, sterktes en hulpbronnen van het cliëntstelsel.

...hulpverleners ... actief op zoek gaan naar kracht- en steunbronnen bij maatschappelijk kwetsbare personen, groepen of gemeenschappen. Ze verbinden deze met hulpbronnen of in de bredere sociale en politieke omgeving. (p 232)

Signs of Safety

“Turning away from a focus on deficits and concentrating on the discovery of resources, however small.” (voorwoord)

“... One of the major factors working against engagement with families was the perceived emphasis placed on identifying deficits in family functioning and parenting. The focus on deficits and weaknesses, rather than strengths and resources, contributes to family defensiveness, which may be assessed as further evidence of resistance. The family’s sense of its own capacities and capabilities can also be undermined by a steady stream of professionals focusing on what’s wrong (Ban 1992, Imber-Black 1988, Pugh & De Ath 1985)... Service recipients also believed that if they were identified as “abusive parents” during the initial stages of contact with the agency, it was difficult, if not impossible, to get workers to see them as capable partners at a later time.” (p 22-23)

“We believe assessment should also incorporate information about acceptable parenting, family competencies, strengths and resources, and existing and envisioned safety. The signs of safety assessment process sets out to consider danger and safety simultaneously and to achieve a balanced, comprehensive assessment.” (p 100)

6. Gericht op toekomstige veiligheid (*)

De hulpverlening aan kinderen, jongeren en hun gezinnen in “verontrustende en risicovolle” situaties richt zich op de toekomstige veiligheid van kinderen, jongeren en hun gezinnen.

(*) het garanderen van huidige veiligheid is natuurlijk een noodzakelijke voorwaarde.

Uit werkmap maatschappelijke noodzaak (IJH)

Signs of safety

“The heart of the Signs of Safety approach is a focus on goals, namely, what the statutory agency needs to see to close the case as well as the family’s ideas and ways of creating safety.” (p 38)

“Addressing the child protection risks through a purposive and careful focus on goals can readily create a context where cooperation is much more likely.” (p 38)

“The hope and belief that working together can make things better and safer for the child is completely different from automatically or too quickly believing parents in a family where a child has been maltreated. Believing that individuals in families dealing with issues of abuse or neglect are

worth doing business with is not at all the same thing as adopting the easiest way of doing business with them.” (p 32)

“ ... It is essential that, throughout the case, the statutory agency clearly articulates – in concrete behaviorable terms – what will indicate sufficient safety to close the case. Clear goals allow the evaluation of progress and help workers and family agree on when the case should be closed... It is also important to examine family members’ views about how they would begin to create safety...” (p 67)

“Risk assessment that becomes dominated by danger, harm and the endless cataloging of risk factors often leads to a preoccupation or obsession with the problematic sides of family functioning, and workers become defensive in their case practice. This process is likely to limit the options for enhancing and building safety for the child. “ (p 101)

7. Professionaliteit van de behandelaar

Uit werkmop maatschappelijke noodzaak

Empowerende organisaties stimuleren het self empowerment van hun werknemers en voorzien hiervoor de nodige condities... Empowerment is een proces van versterking, waarbij individuen, organisaties en gemeenschappen greep krijgen op de eigen situatie en hun omgeving en dit via het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie... (p 232)

... dat hulpverleners zowel individueel als in teamverband binnen de voorziening over de noodzakelijke methodische en deontologische handvatten beschikken (p 232)

Uit Signs of Safety, de kracht van opvoeders en de veiligheid van kinderen (Adri van Montfoort en Eric Sulkers)

Supervisie is een centraal beginsel van SoS. Dat geldt niet alleen voor de beginnende, maar ook voor ervaren hulpverleners... Bovendien moet het gericht zijn op het zelf laten doordenken van de werker van zijn zaak. Dwz niet te snel overgaan tot het geven van adviezen, maar door het stellen van de juiste vragen de werker als het ware laten ontdekken waar zijn visie op de zaak ... is.

Jan Tibo 23/02/2011

Bijlage:

Algemene werkzame factoren in de Jeugdhulpverlening

Uit: “Initiatie van effect- en effectiviteitsmeting van het private hulpaanbod binnen de Bijzondere Jeugdzorg” (Hans Grietens, Inge Mercken, Johan Vanderfaellie, Gerrit Loots) (2007)

1. Een goede relatie tussen cliënt en hulpverlener
2. Een goede aansluiting bij de motivatie van de cliënt

3. Een goede aansluiting van het type interventie bij het probleem en de hulpvraag (= aansluiting bij de probleemdefiniëring van de doelgroep, consensus over het probleem waarop de hulp gericht moet zijn, evenwicht tussen probleem en omvang van de inzet)
4. Een goed structurering van de interventie, dwz heldere en concrete doelstellingen, een doordachte opzet, goede planning en fasering
5. Uitvoering van de interventie zoals zij behoort uitgevoerd te worden (“treatment integrity” of “treatment fidelity”)
6. Voldoende professionaliteit van de behandelaar (training)
7. Goede werkomstandigheden van de behandelaar (caseload, begeleiding, beveiliging)
8. Gericht op het weer grip krijgen op het eigen leven van ouders, kinderen en jongeren, herstellen van zelfregulatie
9. Naarmate ze beschikbaar is in de eigen leefsituatie van ouders, kinderen en jongeren
10. Naarmate ze sociale netwerken rond ouders, jongeren en kinderen activeert.